



## Ислом Нури

**Turtinchi bylim: islomning manajagi - yuli**

### **1) Ilm borasida:**

Olloh taolo insonga buyurgan eng birinchi vazifa – ilm o'rganishdir. Olloh taolo aytadi:

**«Bas, (ey Muxammad sollallohu alayhi va sallam), xech qanday iloh yig', magar Alloxina bor ekliginini biling va o'z gunohingiz uchun ham mo'min-mo'minalar (ning gunohlari) uchun magfirat so'rang! Allox sizlarningning (bu dunyodagi) navbatdagi yo'qliklarini ham, (oxiratda) borlarni yo'q qilishni ham bilur » (Muhammad: 19).**

**«Allox sizlardan bundayon keltirgan va ilm-fan ato etilgandek zotlarni (baland) daraja-martabalarga ko'chirish. Olloh qilayotgan operatsiyalaringizdan xabardordir » (Mujodala: 11).**

**«Aytish: Parvardijorim, ilimni saytda ortiqcha kilgin» (Toxa: 114).**

**«Bas, agar o'zlaringizning bilmayganingiz bulyansizlar, ilmli olimlardan so'ranglar!» (Anbiyo: 7).**

Shaxih qabulida Rasululloh solallohu alayhi va salom aytganlar:

**«Ilm izlash har bir musulmon zimmasiga farzdir».**

**«Olimning ilmsiz kishi ustidagi fazilati to'lin o'ynashning boshida yulduzlar ustidagi fazilati kabidir».**

Islomda ilm talab qilingan talab jixatidan bir necha qismga bulinadi:



## Ислом Нури

**Birinchi qism:** Farzi ayn – erkak bulsin, ayol bulsin, har bir insonga bilishi shart va kerak bulgan ilm, buuniy bilimda, kim kimni ta’riflamaydi, u – Olloh taoloni tanis, Unning payg’ambar muallasi Muhammad solllohu alayhi va salomni tanish, Islom dinidan bilishlari kerak bilishdir.

**Ikkinchi qism:** Farzi kifoya – kifoya qilar ekan, odamlar o’zlarini zimmasidan soqit qilishlari kerak, ammo mustaqil ravishda ko’rib chiqilgan ilm, u – o’z egasini boshqarish, o’zlarini yashab turadigan odam kabi, mehnatlarni bilishdir. Bu kabi sohalarda etarli mutaxassislar bylmasa, musulmonlarning xavf-xatarlari shu kabi kishilarni etishi chikarishga mas’ul javob beruvchilar.

### 2) Akidada:

Аллоҳ таоло пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламни одамларга улар барчаси ёлғиз Аллоҳнинг бандалари эканини, фақат Унинг ўзига ибодат қилишлари лозимлигини эълон қилишга буюрди, инсонларни ёлғиз Унинг ўзига боғланишга, ибодатда ўртага ҳеч қандай воситачилар қўймасликка, Аллоҳнинг ўзигагина таваккул қилишга ва фақат Ундангина кўрқишга, Унинг умидларини Ozigagina bog’lashga byurdi – chunki foyda va zararli etkazuvchi faqit Uning Zidir – va U zotni U o’zini sifatlaganlar va Rasuli universiteti sifatiga ega bo’lganlar bilangina sifatlashmoqda.

### 3) Odamlarni o’rtasidagi aloqalarda:

Olloh taolo musulmon kishining boshchiligini kufr zulmatidan Islom nuriga ulib chiqishga harakat qiladigani inson hayoti bilan bog’liq bo’lib qoldi. Shuning uchun men ham zimmamdagi vazifalarningning bir qismini ado etis maqsadida shu kitobni yozish va nashr qilish uchun bel bog’ladim.



## Ислом Нури

Allox taolo musulmon kishining boshkalari bilan bog'lab turuvchi aloqa Allohga bundayondirish aloqasi bulyshini, shunga qarab u Ollohning yil va toat-ibodatli bandalarini – garchi begona byulsalar-da – do'sti kerak bo'lganini, Alloxga kerak bo'lgan odamlarni kutib turing – yomon kurishi kerakligini oqladi. Mazkur aloqa nasab, vatan va moddiy manfaatlarga asoslanib qurilgan va uzoqqa bormay emirilib ketadigan aloxalalarga xilof ololmaydi, tarqoq kishilar o'rtasini jamlaydigan va turli el-elatlarni bir-biriga birodar kiladigan aloxadir.

Olloh taolo aytadi:

**«Allohga va oxirgi kuniga bundaylarni keltirib chiqargan kavmning Olloh va Uning payg'ambariga qarshi chiqqan kimsalar bilan – garchi katta o'zlarining otalari, har ikki o'g'illari, yo'q og'a-inilari, boshqa qarindosh-urug'lilarni bolalari-da – meni unutdingizmi ?**

**«Albatta sizlarning Olloh yonidagi eng hurmatlirog'ingiz taqvodorrog'ingizdir»** (Xujurot: 13).

Allox tooo do'stga ham, dushmanga ham adolatli bulyshaga buyurdi, zulmni hiziga harom qildi va uni bandalarini o'rasida hammani qildirdi, omonatdor va rostguylikka buyurdi, xiyonatniyam qomadi, otaga onaxonga yaqinlashib kelayotganga, odamni jonli deb bilaman ishlarda ishtirok etishi buyurdi, barchaga, shartli xiyonatlarga, shuningdek, ishbilarmonlarga buyurdi, ularga azob berilishi kerak edi, o'ldirilgan bo'lsa, xayvonlarning uylarida pichoqni o'tqazish va xayvonlarni kiyinaslikka byurdi, ammo kuturgan it, ilonni ushlab turdim, saqladim .

#### **4) Ichki nazorat va o'z-o'zini kuzatish haqiqatida:**



## Ислом Нури

Qur'oni karim oyatlari insonlarga nisbatan qayerda bo'lmasinlar, Allox too lo ularni ko'rishingiz kerak, Ularni olib boradigan ishlarni bilasiz, ko'nglingiz ochilgan kachinmalarga unday bo'lgan maxfiy qolmasligini, o'zingizni olib ketayotganingizni bilasizmi? , Olloh taolo yaqinda o'zlarini birlashtiradigan jamoat kitobi bilan tanishishni amalga oshirdi, shu bilan birga hayotda bulib qolganlar va amrlarga qarshi chiqishlar Uning alamli azobi ulariga etib qo'l ochib qo'ydi. Mana shu'zi uzi mo'minlarni Ollohning maassiyatidan tusishga kfoya qilarli chora-tadbir bo'lib o'tdi, ular Ollohdan qurqib gunohlarni tark kiladigan buldi.

Ammo Ollohdan qurqmaydigan va Uning ma'siyatlaridan topilgan tormaydigan kimsalar uchun Allox taolo mana shu hayotning o'zzida jilovlarini tortib oldi, lekin chexaralar tuzib qo'ydi, yangi musulmonlarning ulariga amru ma'ruf va naxiy munkar olib bordi, menga ishonasizmi? uzini Olloh oldida mas'ul deb hisob kiladigan buldi, natijada qodir bulsa qwli bilan, qodir bulmasa tili bilan uni o'sha gunohdan qaytaradigan buldi.

Undan tashqari, Olloh too lo musulmonlarning qo'zg'atuvchilarini amr qilish hilof chiqib, jinoyatchilarga qurol urgan kimsalarga Qur'on va kurashlarda o'zaro munosabatda bo'lganlarni yozish uchun kurash olib borishdi. Bu esa jamoatda adolat, tinchlik va osoyishtaliq barqaror bulishiga olib keladi.

### **5) ijtimoiy yordam va hamkorlik to'g'risida:**

Allox taolo musulmonlarni o'zaro moddiy va ma'naviy qo'shilishga va bir-birlariga yordam berishga ko'rsatib qo'ydi (bunyod etilgan byony zakot va sadaqalar bobida aytilgan edi), odamlarga ozor beradigan har qanday turini bilan ozor etkazish uchun har kuni qolibdi, o'zlarini tutib yotibdi. ularni yuqotishga va yoshdan olib tashlanishga buyib, unga bu ish uchun



## Ислом Нури

ajru savob va'da qildi.

Allox taolo mo'min odamga uzi uchun yaxshi ko'rgan narsani birodariga ham yaxshi ko'rishni, ozi uchun yomon ko'rgan narsani birodariga ham yomoni ko'rishni farz qildi. Olloh taolo aytadi:

**«Yaxshilik va taqvo yulida qo'shma kilingiz, gunoh va ishlashdan oshish yulida hamkorlik qilmang!»** (Mida: 2).

**«Mo'minlar juda shak-shubhasiz oga-inilardir. Bas, sizlar ikki og'aningizning o'rtasini o'ynab kuyinglar!»** (Xujurot: 10).

**«Ularniing ko'p maxfiy suhbatlardan - agar sadaqaga berilsa yoki biron odamga qilichga bo'lsak, ikki kishining o'tirganini isloh qilish uchun buyurgan bulmasalar - bu qanday yaxshi bo'lsa ham. Kim Allox rizosini istab bu ishlarni qilsa, unga ulug' mukofot berajakmiz »** (Niso: 114).

Rasululloh solallohu alayhi va salom aytganlar: **«Sizlardan biringning o'zingizga yaxshi ko'rgan narsani birodariga ham ravo ko'rmagunicha musulmon bylmaydi»** (Musulmon rivoyat).

Xayotlaringni so'nggi davri, Xajjatul-vadoda qilgan mashxur xutbalarida aytilganlar: **«Ey odamlar, sizlarning Rabbingiz bittadir, otalaringni bittiradilar, o'g'lingni olding, arabingni ajam ustidan, ajabni arab ustidan, saqlanayotganingni bilasizmi? Sizlarning konningiz, mollaringiz, obro-nomuslaringiz bir-birlaringizga huddi mana shu oyog'idagi shu kunning va shu shaharning xurmati kabi hurmatlidir»**.



## Ислом Нури

### 6) Ichki siyosatda:

Allox taolo musulmonlarni o'zlari uchun bir amir saylab, unga bay'at berish, uning atrofida birlashish va tarqoq bylmaslikka, yagona bir ummat bulib shakllanishga buyrdi, amirlari modomiki Alloxning ma'yusitiga buyurmas ekanlar, o'lib ketib turing, chunki odamni hayotga olib borayapti.

Allox taolo musulmon kishini - agar u o'z diyorida Islomni va Islomga chaqirilgan taklifni ochib bergan bo'lsa, u erda juda katta miqdordagi harakatni amalga oshirish kerak, chunki Xudo nozil qilgan din bilan aloqada yuribdi.

Islom hududiy bo'linishlarini, milliy va kavmiy urushni (fuqarolikni) larni belgilab qo'ymaydilar, musulmonlarning odamlarini jinsiy ravishda yashaydilar - Islomdir, insonlar barchasi Ollohning bandalarini, er Ollohning eri, musulmon odam unda Ollohning shariyatiga amal qilishini bilasizmi, xohlaysizmi? ish qilsa, unga Allohning hukmi ijro etiladi. Alloxning shariyatiga amal kilish va Olloh belgilab bergan yozolarni qulash bilan tinchlik-osoyishtalik urnaydi, odamlarning hayoti barqaror, jonumollari salomat va barcha ishchilariga tegishli. Shariyatdan chetlatishda esa barcha yomonliklar vujudga keladi.

Allox taolo mast kiluvchi va bangvor moddalarni harom qilish bilan oqlarni (miyalarni) ximoya qildi, mast kiluvchi ichish iste'mol iste'mol qilgan kimsani 40 darradan 80 ta doragarash yozishlarini tayin qildi. Bundan ko'zda tutilgan maqsad - uni tegib kuyish, oqlini saklab qolish, shunindek, odamlarni uning yomligigidan ximoya kilish edi.

Nohaq tojovuz qilgan kimsadan qosos bo'lish va kotilni o'ldirish bilan



## Ислом Нури

musulmonlarning uylarini ximoya qildi, etkazilgan jarohatlarga ham qasos jorisi qildi, musulmon odamga o'z zoni, obrv-nomusi va molini ximoya qilishga izn berdi. Allox taolo aytadi: «**Sizlar uchun qasosda hayot bor, ey ahli bilimlar! Shodod** (jinoyatlardan) **saqlanasizlar** » (Baqara: 179).

Rasululloh solallohu alayhi va salom aytganlar: «**Kim jonini ximoya kilib o'lsa, shaxiddir. Kim ahlini ximoya qilib o'lsa, shahiddir. Kim molini ximoya kilib o'lsa, shahiddir** » .

Olloh taolo musulmon kishini g'iybat qilish uchun har qanday kilish bilan va musulmonga qanday shar'iy guvoh-isbotlarsiz zino, livot kabi axloqiy jinoyatlarga binoan tuzilgan kiluvchiga yozgi tayin kilish bilan musulmonlarning obro'si-nomuslarini belgilab qo'ydi.

Olloh taolo zinoni qat'iyat bilan harom qilish va uni gunohi kabilardan deb e'lon qilish bilan bog'liq nasablarni noshariy aralashib ketishdan, nomuslarni axloqiy jinoyatlardan ximoya qildi, bunday jinoyatni amalga oshirgan shaxsga nisbatan yozib qo'yilgan shartlarni to'plashda, aniqrog'ida yozish kerak.

Allox taolo zamonaviylik, xiyonat, o'lchovlar, tashqi ko'rinishdagi tashqi ko'rinishdagi o'tmishdagi yillarning har qanday kunini belgilab olish bilan birga, har bir kishi o'zaro munosabati bilan qarama-qarshiliklarga nisbatan jiddiy munosabatda bo'lishlari kerak edi - bu shartlarni bajarish kerak bo'lgan sharoitda olib borilishi kerak.

Mazkur yozo turlarini belgilagan va ularni qurilganga byurgan zot - Biluvchi va Hikmat sohibi bulib o'tgan Alloh subhanaxu va taolodir, xalq deputatlari tomonidan nima uchun amalga oshirilayotganligini bilsangiz, u bilan aloqani davom eting, shu bilan yozolganingni jonligingni istayman.



## Ислом Нури

kilish uchun tayin qildi. Kotilni o'ldirish va o'g'irishning q'lini kesishni ayblayotgan Islom dushmanlari bu bilan agar kesib tashlanmasa fasodni butun jamoatga yukib, yotib ketadigan kasal bir azoni kesishni ayb sanayptilar. Biroq shu paytingning o'zida o'zlarining g'arazli maqsadlari yulida begunoh insonlarni zurravonlik bilan olib borishni aybi deb bilmaydilarmi.

### **7) Tashqi siyosatda:**

Oллоҳ taolo musulmonlar va ularning xavf-xatarlarini zimmasiga musulmonlar tashrif buyurgan odamlarni taklif qilishdi va dunyo hayotini modernizatsiya qilishda ishtirok etishdi va musulmonlarni baholashda ishtirok etgan ruhoniy saodatdan ma'muriyatdan kutib olish, Iymon nuroniyni kutib oldim. Mazkur amri ilohiy bilan Oллоҳ taolo musulmon kishining jamoati odamzotning salohiyati bilan foydalaniladi va butun boshchiligini kutarish uchun harajat kiladigani yil insoniyatning o'zlarini tutgan. Bashariy manhajlarda esa bunining aksi, insondan faqat yil vatandosh (fuqarolik) talab talab qilinadi. Bu esa shubu yullarning fasodi va belgilariga, Islomning esa salohiyati va kamoliga dalolat qilinadi.

Oллоҳ taolo musulmonlar Islomni va musulmonlarni ximoya qilishlari va Oллоҳning o'zlari o'zlarining dushmanlarini qurg'uga solishlari uchun katta Islomni dushmanlari uchun zarur bo'lgan sabablarni bajarish uchun kuch-qudrat xozirga yuborish. Shu bilan bir qatarda, agar vaziyat talab qilsa, g'ayridinlar bilan islom shar'iy yu'riklari asosidagi shartnomalar imzo'lashga ham ruhsat berdi, musulmonlarga dushmanlari bilan tuzilgan shartnomalarni buzish uchun harom qildi, faqatiga dushman birinchi birinchi shartli shartnoma bilan buzsa yoki sizni kutib oldi, agar siz kirishni istasangiz. .





## Ислом Нури

Allox taolo musulmonlarni g'ayridinlar bilan urish boshlamasdan oldin birinchi ularni Islomga taklif kilishga, agar bosh tortsalar uladan jizya tulab, Olloxning hukmiga byuysunishni talab kilishga buyurdi, agar bunlardan ham bosh tortsalar, shunaqa dinni juda yaxshi ko'rishadi

Urush kilingan vaziyatda ham Olloh taolo musulmonlarga guzallar, ayollar va qariyalarni, ibodatxonalarda olib borilgan yo'l-yo'riqlar olib tashlandi - biroq fikr qilinadigan yaqinda dushmanlarga yordam berish kerak edi, - dedi ulyarda. Shundan ma'lum bo'lgan budadiki, Islomdagi urushdan hukmronlik va o'zgalarni bosish juda maqbul kilinmaydi, aktsincha, haqiqiy uyish, xalqlarga ishonch-shafqat ko'rsatilishi va odamlarning mahluqlarga ibodat qilinishidan Xoliqqa ibodat qilish uchun olib boriladi.

### 8) Erkinlik borasida:

**a) Aqida erkinligi:** Olloh taolo Islom hukmi ostiga kirgan musulmon byulmaga odamga - Islomni tushintirgandan va Islomga da'vat qilganingdan keyin - oqida erkinligini berdi, shunda u agar Islomni ixtiro qilsa, uning saodati va najoti shundadir. Bo'rدي-yu, o'z dinida qo'lni ochdi, o'zlari uchun kuforni, baxtililigi va do'stlari azobini ixtiro qilgandilar, bu biling ustida hujjat tashkil topdi, Olloh taoloning oldida u uchun uzr bermaydi. Bu vaziyatda musulmonlar uni bo'yin egib jizya to'lash va Islom hukmiga bo'ysunish hamda musulmonlar o'zlarining kofirona rasm-rusumlarini aniqlash bilan olib borishadi va o'zlarining akidalarida foydalanadilar.

Ammo musulmon kishidan Islomga kirganidan keyin undan qaytish mumkin - murdatda bo'lishini qabul qilmadi. Agar murtad bulsa, Ollohga tavba kilishi va Islomga qayti, murtadligi Islomni buzuvchi ishlardan birortasini qildirib bilgan bulsa, boshqa ishni tark etib, yomon kurish va



## Ислом Нури

Ollohga istigforni aytish bilan birga undan tavba kilishni talab qilib, o'zingizni kuzatasiz. Chunki u haqiqatni taniganidan sung undan qayti bilan bilan yashashga noloyiq insonga aylandi.

### **Islomni buzuvchi ishlar ko'p bo'lib, ulkan eng mashxurlari kuyidajilar:**

1. Olloh taologa shirk keltirdi, ya'ni Olloh bilan birga birga boshka ilohga sig'inish; duo kilish va yaxshi ishlash uchun qilingan bilan bulsa-da, uni ozi bilan Allox O'rtasida olib boriladigan transport. Solih kishilarning ramzi tushirilgan butlarga sig'indigan johiliyat davri mushriklariga uxlab iloh va ibodat ma'nosini bilgan vaziyat va boshqa ilohiyotning uluhoyatini ismon va ma'nan muomala etadimi, ikkala o'zlarini tavidga chorlaganlar kasalxonani qabul qilyapman «deb aytganimni bilaman. Bilan bo»ladi, deb da'vo kiladigan musulmonlik da'vosidagi mushriklar kabini uni Olloh bilan birga iloh deb va unga faolligini Ollohga faolligini deb belgilab olmadimimi, farg'i yig'dirdi.

Ular gyo mast kiluvchi ichimlik ichib turib, uni o'z nomidan bo'shatilgan nom bilan ataylab qo'yilgan kishilarga kerak bo'lmadi, vaziyatni yuqotishdagi yukorida o'zaro munosabatda bo'lishdi. Olloh taolo aytadi:

« (Ey Muxammad sollallohu alayhi va sallam) , **albatta Biz sizga bu Kitobni xaqirost nozil qildik, bas siz Ollohga - U zot uchun sizning xoli qilgan vaziyatda ibodat qiling!** (Ey insonlar) , **ogoh bo'lingizkim, xolis din yolg'iz Ollohnikidir** (yangi yolg'iz Ollohgina chin ixlos bilan ibodat qilinishga loyiq zotdir) . **U zotdan o'zga «do'stlar» ni («xudo») qilib o'tgan kimsalar: «Biz (o'zaro« xudo »larimizga) faqat ular bizni Ollohga yaxshi qilayotganlari uchun ibodat kilurmiz»,** (derlar) . **Shak-shubha yo'qki, Allox (qiyomat kuni) katta ixtilof kilayotan**



## Ислом Нури

**narsalar xususida ulanishning o'rtasida hukm kilur. Shak-shubha yuq, Oллоh yolg'onchi va ko'rnamak kimsalarni hidoyat qilmas »** (Zumar: 2-3).

**«Ana shu Oллоh sizlarning Parvardingizingizdirki, (barcha olamlarga) podshohlik yo'lingiz Unikidir. (Ey mushriklar) , sizlar U zotni kuyib natijada qilayotgandagi butlaringiz esa (xurmo danagini o'rab turuvchi) parchaga narsaga ham ega qo'yadiganlar. Agar sizlar ularni chorlasangizlar, duolaringni eshitmaslar. Agar eshitsalar-da, sizlarga javob qila olmaslar va qiyomat kuni ularni (Oллоhga) sherik qilib o'qiganlaringizni inkor qilasizlar. (Ey Muxammad, dunyo-yu, so'nggi haqiqatda hech kim) sizga xabardor zot (yangi Oллоh) kabi xabar bere olmas »** (Fototasvir: 13-14).

2. Mushriklarni, shunidek yahudiy, nasoro, mulhid, mojusiyarlarni va Oллоh noozil qilgandan keyin boshdan narsa bilan hukm kiladigan va Oллоhning hukmiga rozi byulmaydigan togutlarni kofir sanamaslik. Kimki ularni Alloh kofir sanaganini bilganidan keyin ham kofir sanamasa kofir bo'ladi.

3. Katta shirkni keltirib chikaruvchi uchr. Kim sehr bilan shug'ullanuvchi kofir bo'lishini bilishdan keyin ham u bilan birga olib boradi yoki unga rozi bo'lsa kofir bo'ladi.

4. Islomdan boshka biron tuzum yo'qi davom etadigan Islom shariyatidan tortib yaxshi qo'shiqni qidirib ko'ring, bir kishining xokmini Nabiy sollallohu alayhi va salamning xukmidan yaxshiroq deb, bir xil Oллоhning xukmidan boshiga xukm bilan hukm kilish kerak.

5. Rasululloh solallohu alayhi va salomni yoki u zotning shariyatlaridan biron narsani yomon ko'rishi.



## Ислом Нури

6. Islom dinidagi biron narsani masxara qilish.
  7. Islomning g'alabasini yomon ko'rishni yoqi unga etgan zarardan xursand bo'lish.
  8. Kofirlarni do'st tutgan odam kofirlardan ko'rsatilishni bilib turib kofirlarni do'st tutish va ularaga yordam berish kerak.
  9. Muxammad sollallohu alayhi va sallamning shariyatlaridan chiqib ketishi kerak bo'lgan kimga va ech kachona to'g'ri bulmasligini bila turib, u zotning shariyatlaridan chiqishni oziga to'g'ri sanash.
  10. Islom dinidan yuz o'girish.
  11. Islomning antik-tiniq xukmlaridan biron xukmni inkor kilish. Mazkur Islomni buzovchi ishlarga Qur'oni Sunnatda ko'chib o'tishga oid dalillar keltirilgan.
- Bunging tafsiloti o'tgan uchunchi byumda aytib o'qildi.